

Олександр КРАМАРЕНКО
(м. Луганськ)

ХТО ПЕРШИЙ КРИЧИТЬ “ТРИМАЙ ЗЛОДІЯ”? (відповідь українського журналіста російським історикам)

Відповідь на це питання всім відома. Сподіваюся, багато хто бачив, як несамовито волає таким чином у натовпі справжній злодій, який зрозумів, що його виявили й ось-ось викриють. І не лише волає, а й навіть стрімголов біжить убік оббріханої ним людини. Але вся справа в тому, що робить він це зовсім не з метою затримати ту людину, а для того, щоб, вигравши таким чином час, переховатися самому й утекти від переслідування й відповідальності за скоєний ним самим злочин.

Дещо подібне, на жаль, доводиться спостерігати і в полеміці російських істориків та Станіслава Кульчицького з приводу Голодомору на сторінках газети “День”¹. І стає ніяково від думки про те, що (з огляду на вже немолодий вік шановного Станіслава Владиславовича) полемізувати на найвищому науковому рівні з нашого українського боку в майбутньому буде просто нікому...

Але не будемо про сумне. І пензенський професор Віктор Кондрашин, і його колега з МГУ Міхаїл Дмитрієв в один голос висловлюють жаль із приводу того, що всі їхні українські опоненти пішли струнким кроком за своїми провладними політиками, вважаючи Голодомор геноцидом.

Але чи справді це так? Кожен, хто хоча б побіжно знайомий із сучасною російською та українською історіографією, скаже, що ні. Адже в Україні сьогодні є такий відомий історик, як Петро Толочко, який публічно не визнає геноцид власного народу. А хто є у вас, панове Кондрашин і Дмитрієв, хто б на вищому науковому рівні визнав би його? Так, є Юрій Афанасьєв — мужній і чесний учений і людина. Але навіть він, на жаль, у вашій “демократичній Росії” сьогодні відважується лише на красномовне мовчання. Так що, як не крути, виходить одностайний “одобрямс” позиції Кремля, панове історики, саме у вас...

Далі. І Кондрашин, і Дмитрієв укотре демонструють підозрілу з точки зору великих учених одностайність, стверджуючи, що немає жодного більшовицького документа, який би засвідчував геноцид українців, тому й визнавати його геноцидом не можна.

Виходить, і один, і другий в такому випадку не визнають і єврейський Голокост, оскільки немає жодного фашистського документа, який би засвідчував нищення євреїв за етнічною ознакою. Так що полемізувати з цими російськими гуманістами будь-якій порядній людині, зізнаюся, якось ніяково.

Проте, на всяк випадок, дозволю собі пояснити цим ученим, що будь-який злочинний режим, як і карні злочинці, думають про наслідки своїх діянь і чомусь не залишають автографів на місцях своїх злочинів.

Тепер дозволю собі приділити увагу окремим фрагментам публікації в “Дні” Міхаїла Дмитрієва, щоб згодом повністю зосередитись на полеміці з головним фахівцем Росії зі спростування факту більшовицького геноциду українців 1932-1933 рр. — Віктором Кондрашином.

Переконаний, що пан Дмитрієв, який в якості організатора майбутніх московських дискусій з приводу Голодомору публічно пообіцяв на сторінках “Дня” запрошувати українських журналістів, вашого покірного слугу не запросить. Хоча я особисто не знаю жодного українського журналіста, який би мав стільки публікацій з теми Голодомору в українській пресі (у тому числі й у “Дні”), скільки маю я.

Однак не запросить. І навіть якщо захоче це зробити, то люди з “суворим чесним поглядом” у тому ж таки МГУ (де я, до речі, свого часу навчався) порадять йому не робити цього, і він як справжній росіянин не забариться погодитися з ними.

І ще. Пан Дмитрієв пропонує українським ученим-історикам вести публічну дискусію з їхніми російськими колегами на сторінках того ж “Дня” і на українських телеканалах. Хоч у цьому випадку йому, очевидно, етичніше було б запропонувати таку дискусію на сторінках, скажімо, “Известий” або “Комсомольской правды”, а також на каналі ОРТ. Однак я переконаний, що непогано вихований професор неспроста не робить цього й замість запрошення гостей з України сам “сотоваріші” напрошується в гості до нас. Угадайте з третьої спроби: чому, шановний читачу? Вагається? Тоді я вам допоможу. Ініціювати подібного роду полеміку у всуціль “демократичних” російських ЗМІ (а це неминуче призведе до бродіння в умах росіян) сьогодні просто небезпечно, тому М.Дмитрієв не робитиме цього — хоча б для того, щоб залишитися після цього професором МГУ. Чи не так, пане Дмитрієв?

Ось, нарешті, дістався й до “неспростовних” квінтесенцій щодо голодоморнегеноциду і самого Віктора Кондрашина.

Дивно, але для цього видатного російського історика світовими авторитетами в галузі дослідження Голодомору є зовсім не Стефан Куртуа, Норман Дейвіс, Роберт Конквест або Джеймс Мейс, а маловідома американка Д.Пеннер, яка не визнає Голодомор геноцидом українців.

Заздалегідь прошу вибачення в цієї пані за те, що не виключаю того факту, що її дід або прадід у комісарській шкірянці цей самий “вигаданий” українськими націоналістами Голодомор й організував. Ще раз перепрошую в неї в разі, якщо помиляюся. Однак серйозні дослідники Голодомору 1932-1933 рр., сподіваюся, розуміють, що ймовірність моєї помилки в цьому випадку не така вже й велика.

Дивує й тема наукової доповіді Віктора Кондрашина, з якою він об’їхав увесь світ: голод 1932-1933 рр. у Поволжі та СРСР. Що тут можна сказати: чи то Поволжя на той час не входило до складу імперії, чи то голод там був, за Кондрашиним, крутіший, ніж у нас...

Але головне не в цьому. А в тому, що, на думку шановного професора, тема голоду повинна не роз’єднувати українців і росіян (а чому й не білорусів?), а об’єднувати їх. І потрібна для цього лише дрібниця — відмовитися нам, українцям, від начебто вигаданого власного геноциду, і знову разом навіки зі “старшим братом”. Якої?

Не знаю, як вам, а мені чомусь більше до вподоби поради в цьому плані соціолога №1 у світі Френсіса Фукуями і світлої пам’яті Папи Павла Іоанна IV, котрі пропонують нам об’єднатися меж собою саме на основі пам’яті про наш Голодомор-геноцид і, об’єднавшись таким чином, стати врешті повноцінними європейцями.

З точки зору здорового глузду, є незрозумілим висновок пензенського професора про те, що під час будь-якої індустріалізації звичайно й цілком виправдано більшою мірою страждали без будь-якого геноциду саме зерновиробні райони імперії — слід розуміти, у першу чергу Україна й Кубань.

Припустімо, що урядові більшовиків, який не бажав смерті своїм громадянам, найперше потрібен був хліб для його експорту. Так чому ж тоді в українців необхідно було відбирати весь хліб до останньої зернини, а росіянам — залишати його мінімальні запаси, необхідні для виживання? Невже тільки тому, що в українців хліба було завжди більше? Що не кажи, а дивна, якщо не сказати більше, логіка.

Доводиться констатувати, що шановний професор Кондрашин, який так завзято й усебічно доводить на сторінках “Дня”, що Голодомор ніяк не може бути геноцидом, просто не знайомий із семантикою цього слова. На його переконання, геноцид — це прагнення до знищення тієї чи іншої нації повністю. А ось згідно з положеннями статті 2 відповідної Конвенції ООН, геноцидом є й умисне знищення лише частини тієї чи іншої етнічної або іншої соціальної групи людей. На щастя, людство не керується в цьому випадку переконаннями нашого великого знавця поняття “геноцид” із Пензи.

Професор Кульчицький уже пояснював йому відмінності більшовицького геноциду українців від фашистського геноциду євреїв. Певно, його колега Кондрашин цього так і не засвоїв. Тому спробую пояснити ще раз, як кажуть, на пальцях.

Отже, фашисти знищували євреїв тільки за те, що ті євреї. Звичайна річ, завданням-максимум було їхнє повне знищення. Комуністи ж знищували українців зовсім не тому, що ті українці. А тому, що український селянин дуже сильно відрізнявся за своїм менталітетом від російського й ніяк не хотів вступати до колгоспу.

Зрозуміло, що більшовикам потрібно було перевиховати українського селянина голодною смертю його дітей і батьків, братів і сестер, а головне — передсмертними голодними муками й очікуванням неминучої смерті його самого. І так перевиховали. Перевиховувати ж таким чином українських робочих, службовців і військовослужбовців у комуністів не було ніякої потреби.

У цьому світлі стає зрозумілою й та продовольча допомога, яку отримало наполовину вимерле українське село, про яку пише у своїй статті Віктор Кондрашин. Вона стала надходити в Україну лише починаючи з червня 1933 року, коли мета комуністів в українському селі була вже досягнута. А ось чому ця допомога не була надана вчасно — на самому початку 1933 року (адже в обох варіантах це був би той-таки український хліб урожаю 1932 року), пан Кондрашин скромно замовчує (уважаючи, що українці могли харчуватися суворо нормованим посівним зерном із Центру). Про це він не скаже ніколи, бо це все одно, що визнати йому самому факт геноциду. А це вже для його імперської свідомості — крамола.

Я чув оповідання десятків моїх літніх земляків, де вони стверджують, що більшовицькі холої забрали в будинках їхніх батьків усе їстівне. Якщо для пана Кондрашина це “непереконливо”, то погодьтеся, що це вже його особиста проблема морального плану.

До речі, усі ці люди, які пережили Голодомор, одностайно стверджують і

таке: за кілька кілометрів від їхніх сіл, у російських селах голодомору не було. І вони з батьками ходили туди вимінювати на свої рушники й сорочки-вишиванки продукти.

Тепер спробую відповісти й на риторичне запитання професора Кондрашина: чому ж і в Росії в 1932-1933 рр. умирали люди, якщо в них комуністи не вилучали все їстівне?

По-перше, за переписом 1926 року, 75% населення російської Кубані склали українці. Їх було більше половини й у Північно-Кавказькому краї в цілому. І це той російський регіон, де людські втрати від Голодомору були найсуттєвішими.

По-друге, я мав можливість розмовляти зі свідками голоду 1932-1933 рр. у російських селах Луганської області, розташованих компактно у Станично-Луганському районі. Так, там помирали тоді переважно маргінальні елементи їхнього соціуму — п'яниці, сироти, відверті нероби тощо. Помирали тому, що позбавлені хліба їхні односельці просто перестали подавати їм милостиню.

Однак усі ці жертви були поховані згідно з християнською традицією на цвинтарях, а не десятками й сотнями в братських могилах, як це було в українських селах, і число їх незрівнянно менше, ніж в останніх.

Скажу більше: під час збору інформації в мешканців Станично-Луганського району Луганщини (населеного переважно росіянами) були зафіксовані випадки, коли сюди в 1933 році тікали від голодної смерті українці з Тарасівського й Міллерівського районів (де були цілі анклавні українських сіл) Ростовської області Росії й знаходили тут порятунок від неї. Так що Голодомор був і на Дону, але знов-таки головним чином для українців.

Професорові Кондрашину, як і його колезі Дмитрієву, не завадило б знати, що число жертв Голодомору в українських селах у кілька разів перевищує кількість жертв Другої світової війни. Про це там чітко й красномовно свідчать меморіальні пам'ятні списки загиблих. А стосовно того ж співвідношення числа жертв серед жінок і дітей, то це перевищення вимірюється вже сотнями разів.

Уже тільки цьому всяка порядна людина, не позбавлена співчуття до чужого горя, не може називати одну трагедію великими жертвами радянського народу у Великій вітчизняній війні, а другу — лише труднощами й пережинами колективізації. Невже ж ви, хто відносить себе до наукової еліти Росії, не відчуваєте відвертого цинізму в такому підході до історії України? Або ж для вас такої історії просто не існує?..

У своїх висновках Віктор Кондрашин стверджує, що голод ніхто заздалегідь не планував. Можливо, але Голодомор в Україні планувався найретельнішим способом. Так, ще в 1931 році в українських селян комуністи конфіскували всі законно зареєстровані мисливські рушниці. Так, на всяк випадок, щоб батьки сімейств поводитися покірно, коли через рік-другий проінструктовані комісарами місцеві активісти заберуть у них все зерно і всі інші їстівні запаси, прирікаючи їхні родини таким чином на найжахливішу з усіх смертей — голодну.

У той самий час комуністи скрупульозно зібрали всіх українських кобзарів начебто на їхній з'їзд у Харкові, де ті всі до жодного потім були розстріляні або кинуті за ґрати на тривалий термін. Зроблено це було тому, що, на відміну від комуністичної преси, яка слухняно замовчала Голодомор на десятиліття, кобзарі не

були керовані більшовиками й напевно закарбували б і передали майбутнім поколінням правду про цей геноцид. Докторів історичних наук Кондрашину, який спеціалізується на темі голоду 1932-1933 рр. в СРСР, повинні бути добре відомі ці факти. “Неупереджений” учений чи то не вважає їх суттєвими, чи то свідомо замовчує їх. Така ось вона, сучасна російська історіографія.

Нарешті, мені хотілось би сказати Вікторові Кондрашину й Міхаїлу Дмитрієву наступне. Що не кажіть, панове, а за роки нашої незалежності в Україні постала з небуття національна інтелігенція, яка сповідує європейські, а зовсім не євразійські цінності, чого вам дуже хотілось би.

Нас, м’яко кажучи, не тягне назад у СРСР. Ми вже звикли не пишатися своєю найбільшою у світі територією і найсильнішою армією. І не тому, що ми так не любимо Росію й росіян, а тому, що ці ваші ментальні пріоритети для нас сьогодні є просто смішними. Тому ви, як інтелектуали, повинні розуміти, що спільна історія у нас із вами може бути тільки в тому випадку, коли вам знову вдасться зробити Україну своєю губернією, а ніяк інакше. Але навіть тоді, запевняю вас, ми залишимося внутрішньо вільними людьми, й у вашої імперії будуть великі проблеми з нами.

¹ *Кульчицький С.* Україна та Росія: історія і образ історії // *День*. — 2008. — №№65, 66; *Дмитрієв М.* Як історикам України та Росії почути один одного? // *День*. — 2008. — №70; *Кондрашин В.* Чи був голод 1932-1933 рр. в Україні “геноцидом українського народу?” (Відповідь С.В.Кульчицькому) // *День*. — 2008. — №96; *Кульчицький С.* Віктор Кондрашин і всі-всі-всі // *День*. — 2008. — №96.